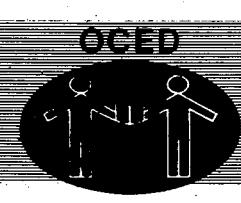

BOKO 51nan SAN KALO SABANAN
A SONG d: 20

Jèkabaara

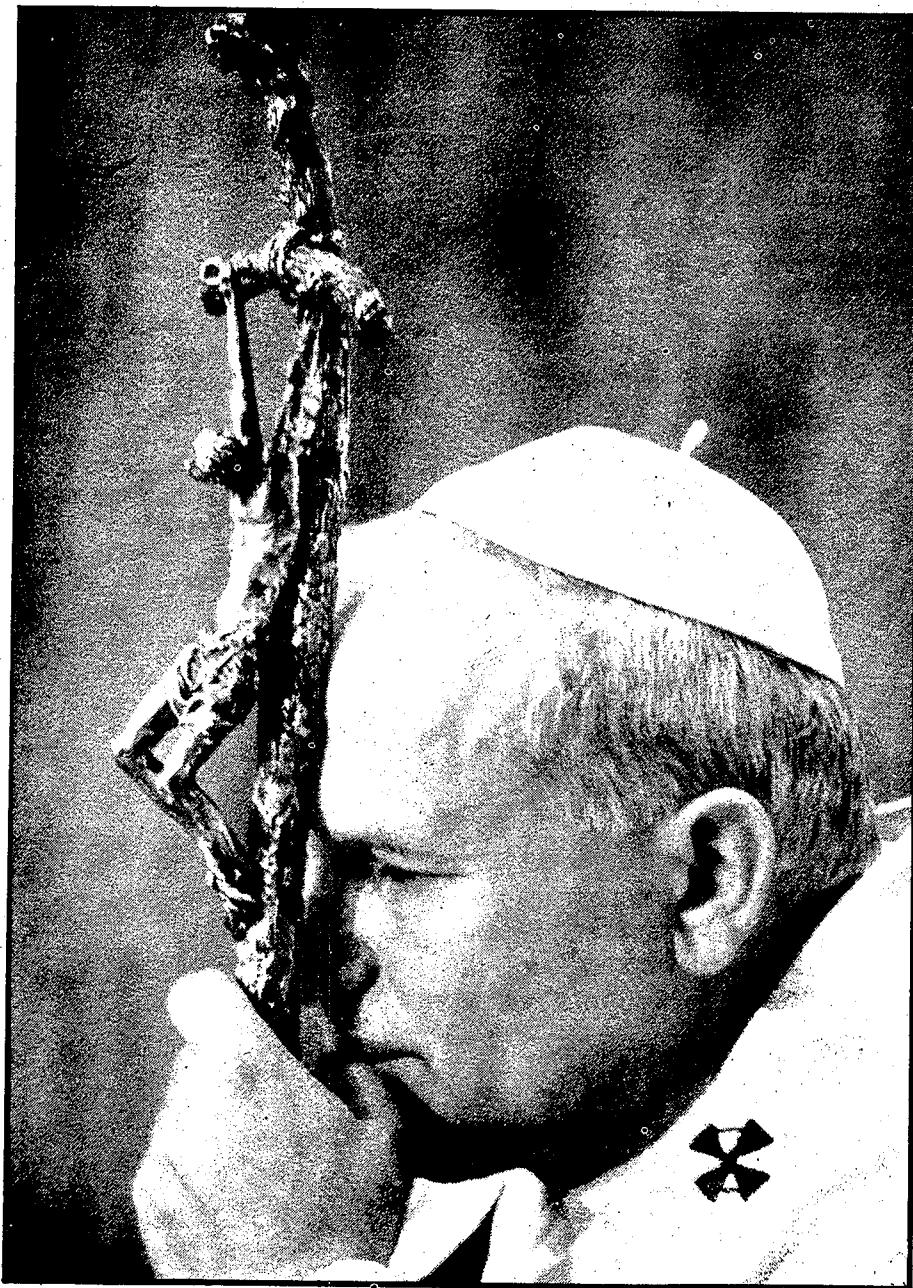
"ni jèkafo ye daamu ye,
jèkabaara nyogon daamu te."

PAPU

ZAN POLI 2 NAN

I BISIMILA

MALI LA

MIN BE BOKO IN KONCO

- № 2 Kisi Koscon
- № 3 Nebila : Musow tɔgɔla donba
Musow demenbolo.
- № 5 Baganmara ni sene lataali nɔgon fɔ
- № 7 Kaba joyɔrɔ Afrika jamanaw ka baloko la.

№ 9

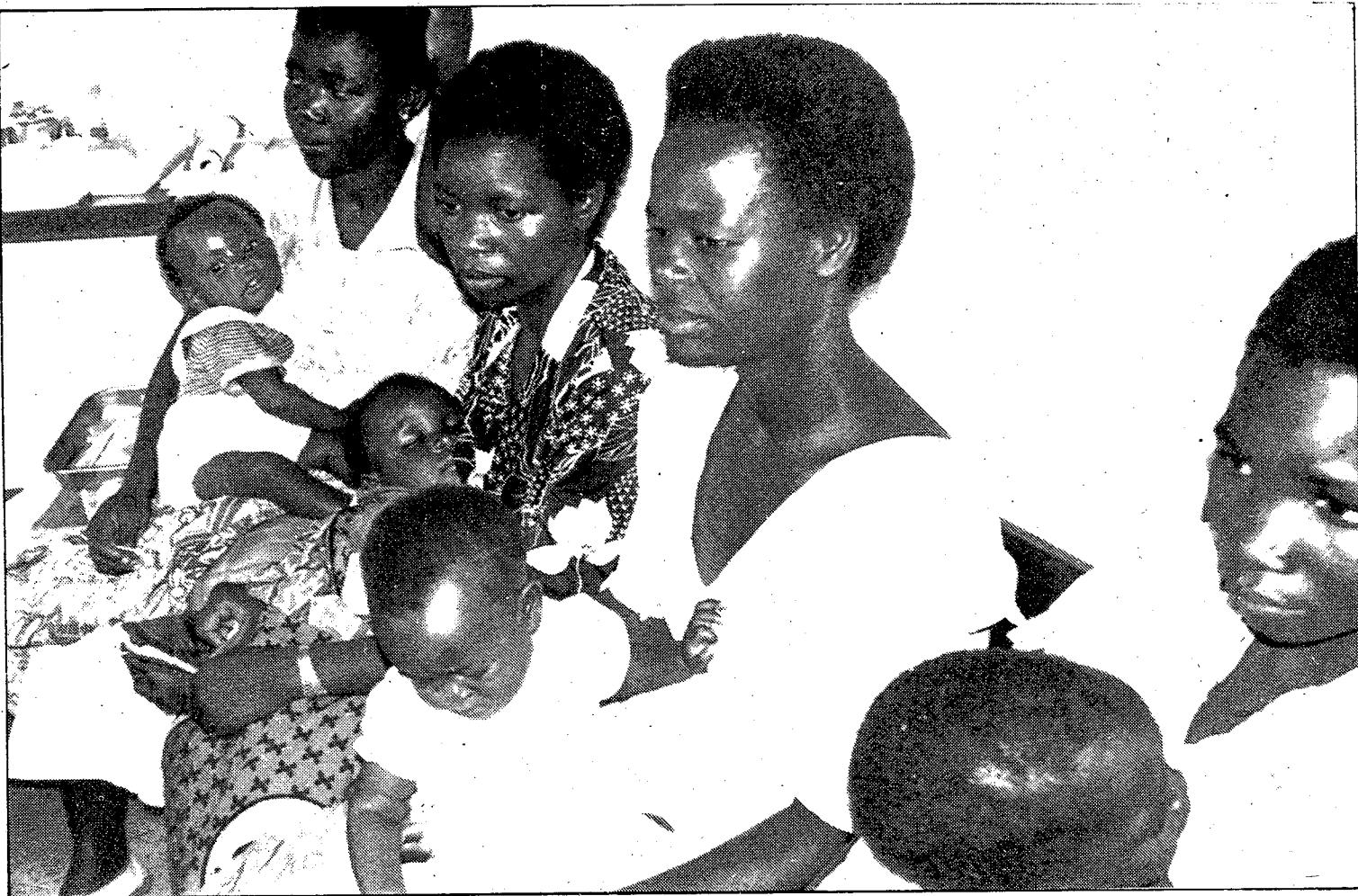
Sanji kiime

№ 10

Afrika ntolatanku 17 nan.

№ 12

Tulon te sebe sa
Jigila dugu maana
Surukuba ni kɔtεba

KISI KOSC**Farilamo Sanudaliluw****Ka se duguw ma**

- 1.** k'a ta a kalo woɔrɔ la fo a san saba, den girinya ka kan ka ta kalo o kalo.
N'a ye kalo fila da nɔgon kan k'a sɔrɔ fən ma fara a girinya kan, ko dɔ b'a la.
- 2.** Ba sinji danma nɔgon te den balo la a si kalo naani fołow fo woɔrɔ kɔnɔ.
- 3.** Den mana kalo naani fo woɔrɔ sɔrɔ, suman wərew ka fara ba sinji kan.
- 4.** Den ka kan ka dumuni keko duuru fo woɔrɔ ke don o don, fo a ka san saba temen.
- 5.** Den min ma san saba sɔrɔ, o ka dumuni nafamako ka gelen ni balikuw ta ye. A

tulu n'a kən ka kan ka caya doonin ni forobasuman ta ye.

- 6.** Səmenan A jəci be den bəe ye. (o ye suman manfən dɔ ye min ntanya be na ni fiyen ye. Səmenan A be se ka den tanga fana bana wərew ma. i n'a fo kɔnɔboli. A be sɔrɔ ba singi la, ani nabuluw ni jiridenw i ko karɔti ni manje ni mangoro).
- 7.** Den mana wuli bana na, dɔ ka kan ka fara a ka dunta kan yaasa a fari ka segin a ma.
- 8.** N'i be den berebere, ka baro ni tlɔn ke a fe, o b'a mɔ diya, k'a hakili dayelén, k'a mɔgolandiya.

Kalo 3nan tile 8

Musow togola donba

Kalo sabanan tile seegin kerekereenna k'a ke musow togoladon ye, dijne kun tan ni naani bee la. Okun ye dijne taasi ka da musoya kan o don, muso danbe donni n'a nesumasisraw ninini kan. O don mana ke don ni tegere don ye, k'a dan masiribata ni kumamugu ma, o tuma a kera muso malasadon ye. Fo poiyikela dow b'a fo ko muso ye «cebakoro masiri» de ye, «fanga kunnabiri» !

Ayi ! muso te masiri gansan ye, kunnabiri gansan fana te. Du, wali dugu, walima jamana jumen be se ka yiriwa ni cew danma ka kewale ye ? N'i y'a men «

n gongon-duuru», i toron fila de be dugu ma ! Muso de be tulu bo sikolo la, ka sunbala bo nerekolo la, ka datu bo dakise la, ka to ni na duman lase daba tabaa Janaw ma ; kooribote taa musoko, tigafori te taa musoko, muso de be no ni kaba ni malo ni fini bo binkisegansanya la. Ayiwa jiko mana geleya, jen be siyena ke kolondaw la ? A fo dugu ni dugudenw be saniya muso ko ? A fu be kenyea muso ko ?

An te nin koroji caya, bawo bee ne be muso tono na, bee dijenen be n'a tonoboli ye. Nka ko muso hakili ka doqon, du ko sebe kana sara a la, furu kuma kana sara a la, a sago t'a den wololenw na, dijelatige ko sebe si te sara muso la. Asi bannen koro furuso

Muso te masiri gansan ye, kunnabiri gansan fana te !

la, a be tan ka fili kene ma, i ko foroko kolon. W'a ce mana sa, a be ke dunan ye o tijeko la, a segen n'a wosi bee donna o min da fe.

An t'po cogo file ?

Ayiwa jamana dun muso de ka ca n'a ce ye. Ni musow hakilila te jate, o tuma an ka jamana ye mogo miliyon seegin, hakili milyon naani ! O ye fankelensa ye. Falininkurun ka fisa sama fan kelen salen ye.

Kalo sabanan tile 8 kun ye taasiw ka da nin kewalew de kan. Musokun kelen-kelen talen ka bila cew sen koro fangabondaw la duguba kono, o t'a nenabo de ! Ayiwa cew fana te ke

nkerenmasa ye k'u yere kono fara de ! O la sa, n balimamusow, a ko be aw yerew bolo.

Anw hakili la, mone juba ye dijne faamubaliya de ye.

Kalan dun de be faamuya nogoya, baarafere kuraw faamuyali, ani soroyiriwasiraw faamuyali.

Ni kalo sabanan tile 8 in kera sababu ye ka do bo «informu» tige ni tegeregodon na, ka do fara kalan ni cesiridusu kan, o tuma dabora min kanma o jena.

Seben nekulu

MA.KO.CI Kunnafonni

Musow demenbolo

Musow ka jiriwa baarabolo sira folo damineha 1987 san kalo 9 nan na, a be kuncé 1990 san laban na. O baarabolo in musakaw dira Olandi ka netaa demen ciyakeda de fe. Baarabolo in latiime san 3 fojo in kera sababu ye ka barikaba don musow joyorow n'u ka baaraw la MAKOCI ka maraw

kono, baara minnu be sen na kabini 1980 san. Makoba donna musow ka bolo labaarabagaw kalanni de la. Olu dow taara u ka baarakalanw ke Olandi jamana kono. A dow fana taara u ta ke Bobojulaso kalanso la min be wele ko »CESAO« Baarabolo in ka sabatili kunba do fana ye Olandiden mogo

faamuyalendosigili ye baaraw nekun na n'oye an balimamuso Lida Zidberg ye. Oka timinnadiya n'a ka faamuyali baara sira kan, ani nesinini sira kan, ani baara jatemine sira kan, olu ye sinsinba don baarabolo in na. Olandi ye baarabolo in sabati minenw n'a musakaw bee di : mobili kelen b'o la ani mobiletiw musow be yorow la soro ni minnu ye baara kadara kono. A ye

MA.KO.CI Kunnafoni

baara sabati nafolo do fana bila musow ka yiriwasiraw boli la. Bi bi in na, baara in sera MAKOCI ka maradugu 125 de kono, Maradaba naani kono minnu ye : Fana, San, Kucala ni Sikaso ye. Baara minnu sabatira olu kera senesiraw ye : tigasene ni nakobaaraw ani bayelemmasinw sigili : silimasin ; woredimasin, situ-lubo-masin ani safunedilan ni sumbalabo. Ninan san na, joyoroba donna musow ka balikukalanko la. Nin baarabolo in kera nimisiwasaba ye k'a da dugu kuraw donni y'a da fe kan. A ka ko waleyalenw koni be musow doren de kun kan. MAKOCI ka lasigidensira ka joyoroba ta la. A ko be se musow doren de bolo. Ode kanma a jateminera ko do be baarabolo in je halibi ; ko ka waati filanan faraakan. Kolosili in kera muso fila de fe minnu ye jateminetaama ke MAKOCI mara kono 1989 san kalo 10 nanna. Olu ye Madamu Koreziye ani madamu Sisoko. Kolosiliw y'a jira ko baarabolo in waati filanan ka kan ka na ni senekelakoliden cemanw sendonni y'a la musow da fe. Olu de be se ka laadilikan sabatilenw di sen sabatilisiraw kan. Balikukalan karamogow be se ka musow lafaamuya teliya la, baara jateminekalanw sen fe, bagandogotorow be se ka musow bilasira bagan misenmara kan. MAKOCI ka sanbaaraw jatemine sen fe, musow makolafew fana ka kan ka jatamine : kalan sira fe, seneyiriwafew sira fe ani yiriwasira tow be fe walasa baara lawaleyalenw nefokene kan, u fana taw be kiime. O yateminebekeni balikukalan kiimeli ye, ani senebaaraw faamuyali kiimeli fo ka se duguyiriwatow kiimeli ma.

Baarabolo in waati filanan be mako-ba don dugu koro sabatili de la, musow ka yiriwabaaraw be yoro minnu na ka ban. Musow ka yiriwabaaraw sabatili be se ka fenbow la se u ma, i na fo : muso minnu mana kafo malosenetokono, maloworomasin be sekajurudonolula, malokaama mara jigine yere be se ka jo u ye fana. O baara fila ninnu dun be balikukalan-

Musow joyoroba kan ka bonya ...

duguw ka netabaaraw la.

den jolen soroli de wajibya, o dun te ke balikukalan yere sabatili ko. Malokala ni malobu minnu be soromalogosimasin ko, olu fana ye baganmisew ka dumuni jumanwye, in'a fosa ni ba ani kamanmafew. Nin baara ninnu sabalili de be jini musow ka baarabolo latiimebagaw fe. Baarab-

lo in waati filanan kono (1991 - 1995), a be se Bugunin mara kono. Baarabolo in sanfila folow kono, sifilelibaaraw be ke Sikaso mara ni San mara kono walasa ka sen sabatilen don tigasene ni malosene ani nakobaara koro. Osifileliwalew be na lasabati ni muso faamuyalenw sigili ye cikekafo-kuntigiw da fe in'a fo a be cogo min na Mpesoba ni Zebala (Kucala mara kono). Muso daw fana be na sigi cikelamin-kuntigiw da fe. Muso daw yere be na balikukalan karamogoya ke (Zafukuntigi). Olandi muso faamuyalen fila be na sigibaa-rabolo in sira kan San ani Sikaso. Olandi muso faamuyalen do de be na sigi baara in nekun na, MAKOCI kuntigida la. A ka dankan be ke maliden do ye. Ale ni MAKOCI baara-sira nemogoda de be baara ke nejgon fe. O siratege la musow ka baarabolo kuntigida do be dayelen MAKOCI nemogoso la min be kerene-reneya musow ka yiriwasira sabatili sira kan. O be sigi sen kan ka ben baarabolo waati filanan san 3 nan ma. Baarabolo in musaka bota Olandi ka netade-menda fe, o be ben sefa miliyon 600 de ma. Baarakelaw sara be bo MAKOCI kun.

MA.KO.CI Kunnafoni

Baganmara ni sene lataali nōgōn fō

Baara in siratege la, MAKOCI mago donnēn don cikela kulu kōlōsilenw de la. Baganko ciyakēda bolofara in nesinnen bē cikela sene kemasin samantatigiw de ma, walima minnu bē n'u sōrō.

Baarabolo in kēyōrow b'a ta Mali mara sabanan na, ka se mara naaninan kafow la, n'o ye Tomiyan, ni Bla ani San ye. Mara filanan kafo kelen fana b'a la, n'o ye Doyila ye.

Baganko bolofara in bē kun minnu kan, olu file :

- ka baganw ka kēnya sabati n'u sōgōliw ye walasa k'u tanga baganbanaw ma i n'a fō dēnbana, ani bana wērew nkōbōnw bē minnu na se baganw ma.

- Ka baganw ka dumuniko sabati nibagandumuniyōrow labenniye, ani, ni bagan dumuni kērenkērennenw dilanni ye ni kōrikolo ye, fo ka se cikēfen furabulumaw sene ni ma baganw ka dumuniko kanma.

- Bagan bōnafenw labēncogo numān n'o ye nōgōw ye, minnu bē labē cogo sabatililénw na.

- Bagankun sorotawcayali, kēnya matarafasiraw fō, ani dumuni sugan-dilenw dili y'u ma, an'u koloncogo numān. Bagan natulō baarabolo min nesinnen bē cikelaw ma, o fana b'o la. Bagannōgō sōrōli ani bagan misen

mara i n'a fō emara ni ba ni sagaw.

- Ka se ka baganfila-fila juru don cikela sentanw na ani bagan sabati musaka wērew. O bē ke ni BNDA ka demen ye.

- Ka bagansiw bō nōgōnna walasa ka maraw kōnō baganw sabati. (obaarabolo bē sen kan Kuri)

- Ninbaarabolo bē bē MAKOCI ka waatibaaraw de kadara kōnō, a bē fō min ma ko : «Mali Sud II». O hukumu kelen kōnō, misi 630.000 ka kan ka dumuni barikamanw sōrō. Sarimisi ye 17.000 y'o hake la. Bi bi in na misi hake 740.000 de bē MAKOCI cikela lakōlōsilenw bolo. Sarimisi ye 220.000 y'o hake la. (o ye MAKOCI ka nēpēninišebeñ kōnōko ye). Sannibaarabolo waati banni ce, o misiw hake bē se 1.015.000 ma. Sarimisi hake bē k'ola 266.000 ye. (kōricikēda ka 1986 - 1987 san baaraw nēfōlisēben kōnōko dō y'o ye).

Lakōlōsiliw

MAKOCI de dōnnen don Mali fasa-barada lakika ye min bē se ka Olandi ka nētaadēmen baarada (S.N.V.) nēfa cikēbaaradaw la sira fōlen ninnu siratege la. O kanma ale de bē se ka sene ko don barika la yōrō folen ninnu kōnō. O de dun ye bagan-ko baarabolo in sinsinbere ye, n'o ye

sene ni baganmara lataali ye nōgōn fō mara olu kōnō. Fēn o fen waleyaw ye minnu bē bagankō kunkan, MAKOCI joyōrōka bon o la kōsēbē. Ale de bē se ka baganw ka dumuniyōrōkenew lasabati ; ka baganw sannifeerekow nējini, ka sarimisiw sugandi ; ka foromajanaw rōkuraya ni bagandumuni sene fēn wēcikēly'ukān, anikoba wēre min ye sene ni baganmara kēli ye nōgōndafakow ye ka «fadanya» b'u ce.

Jamakulu minnu kanunen don ni bagankōbaara in ye, olu ka wale sabati fēn jōnjōnw tē kelen ye. A kulu bē n'a ka makonanko don k'a da :

- sigida dugukolo cogoya kan ;
- Nafoloko siratigew ;
- sigidaw yēre hadamadenyasi raw ;
- sigida mōgōw labēncogo n'u dusudoncogo baara la ;
- Bagankō sabatili dōnniyaw n'u faamuya cogow.

Gafe masalasen 4 nan bē maraw kelen - kelen bē baganmara gēleyakow pereperelatige. O pereperelatigew sēgēsēgeli b'a to an bē jēkulu kanunen kelen-kelen hajulakow dōn nin cogo in na :

Baganmarala basigibaliw

Baganmara de y'o kulu ka makonanko yēreyēre ye. O de kanma olu ka haju fōlō ye bagan yēre sōrōli ye walasa ka nafa don du sabatilisiraw bē la.

Olu ka baganw bē balo bolokōrōfēn de la n'o ye binw ni furabuluw ani jisigiyōrow ye. Yōrō caman dun na, o bagandumunibinw sōrōdugukolow tījēnen don, k'u bari-ka nagasi. Yōrō minnu binko sabati-lendon, baganw bē taa ton nōgōn kan yen, k'o yōrō fana ka nagasili sen teliya. Bagan nadumuniyōrō kuraw dun sōrōli fana ka gēlen kulu in ma barisa halibi sariya tē yen min b'a bali

MA.KO.CI Kunnafoni

bagan dumuniyɔrɔw ka ke senekedugukolo ye. Yɔrɔ caman na fana, i b'a sɔrɔ forow binneñ be temensiraw ni jibasigijɔrɔw ce. Baganw te temenyɔrɔ sɔrɔ ka se binmayɔrɔw la.

Worodugubolo b'o jiko geleya de sɔrɔbaganko sabatili la. Baganw fana ka yɔrɔkelen-ton-nɔgɔn kan o be na ni banaw basigili ye bagankulu ce ro.

Kεnεgabolo fe, dεnω be dεnbana bila baganw na. O de kanma, geleyaba be worodugubolo misiw ka sabatili la kεnεgabolo kan. Baganmarala kulu in be k'a kɔlɔsi ko geleya kofolen-ninnu te se ka sabati to u ka baganko la. O de koson u caman ye senekedamine u bolo fe ani nakɔsene. O forow n'o nakow sɔrofɔn w be k'u yerew de ka balow ye. Hali n'u b'a fe ka sene ke kosebe ka nafabaw sɔrɔ a la, u be dugukoloko geleya sɔrɔsigida mogɔ basigilenw fan fe.

- Nafoloko siratege : kulu in ka nafolosɔrɔsira sabatilen ye baganw yere ye : nɔnɔfeere ; baganw yere jagoli, ani sogo walima bagan wolo. Bagan suguw kɔnɔ, bagan sandanw be ka bin. O te nafa ladon. O bee ko fana, bagan san sɔŋɔ be dese sumanda ma. O te fen ye min be bagantigiw dusu don baganfeere ma.

- sigidaw hadamadenyasiraw :

sigidaw laadalamarabolowtijena k'o sababu ke sigidaw bilaliye sigibagaw fe. Gaw ni basigidaw, hali dubaw jenseenna. Cew be t'u taayɔrɔw la, ka musow bololankolon t'u ko. O de koson, jekulu in ka baganko sabatili ka gelen. Mogow bee b'u jatemin dunanw ye. U be jatemin yɔrɔ bee dugukolo ladesebagaw ye.

- Sigidaw labəncɔqo n'u dusudoncogo baara la : Laadalasiraw fe, fangaba tun be laadala kuntigiw la n'olu tun ye gaw kuntigiw ni duw kuntigiw ye. Nka o n'a ta bee, baganmarala tun sago b'u yeretɔgɔlakow bee la

waati bee, k'o sababu k'u ka dijnenatige kecogo n'u makonankow ye. Bi-bi in na, o laadalamarabolow barika dogɔyara, labenbolo kɔrow sabatilen te tugun. Bi-bi in na, yamaruyaw bee be ta du misenninw yerew de fe walima mogɔkelen-kelenw yere.

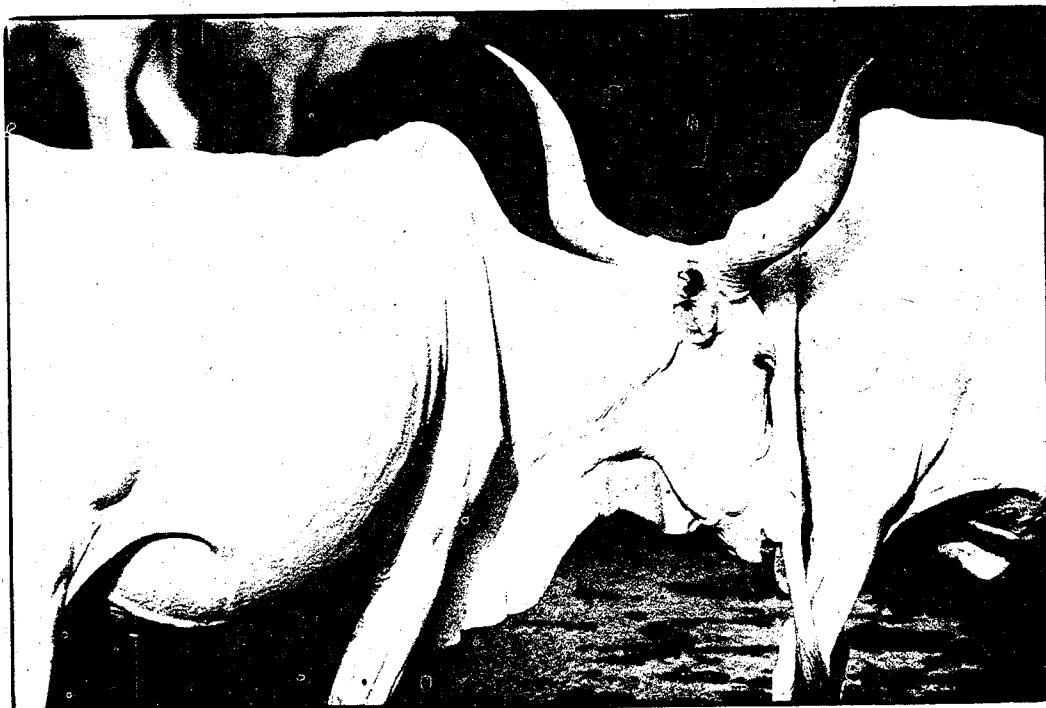
Fɔlen ninnu n'u ta bee, baganmarala jekulu dɔw sigira sen kan ji basigidaw da fe. Dugubaw kɔnɔ, baganmaralaw y'uyere laben nɔnɔfeeretonw kɔnɔ.

Baarabolo ninnu kɔnɔ baara dɔw daminen baganmarala jekulu ninnu fe.

- sɔrosiraw donnī n'u nɔdɔnnī :

Baganmaracogo kɔrɔ nɔdɔnnē don kosebe. Nka dije geleyaw b'a wajibiya sisan yelema ka don ko bee la. Baganmaralaw sɔnnen b'o ma, nka yelemasiraw waleyali ma nɔgɔn u ma waati bee jamana marabolo n'a politikibolo be nafoloko geleya minnu sɔrɔ, o te ko ye min be bagamaralaw hakili sigi. Wale minnu be nini u fe, o musakaw fana ka gelen u ma, i n'a fo baganw kɔlɔsili banako la ani musaka boli bagan yiriwa feere feerew kanma.

Fen min ye sene siratege ye, u te fosi nɔdɔn o sabatili nɔdɔnbaaraw la, o de kanma u te sɔrɔ ka sɔrɔ k'o la min b'u nafa koseke.

MA.KO.CI Kunnafonni

Kaba joyçro Afriki jamanaw ka baloko la.

ñebila

K'a ta Mali la, ka teme Senegali ni Kameruni fe, ka se Afriki jamana tow ma, kaba joyçro ka bon baloko la, hali n'a labaara cogow te kelen ye. Kaba ka joyçro soro in sababu bora yelemacogowde la baloko siratege la Afriki jamanaw kono. Nka halibi balo in sabati ñeninisira caman be geleya soro k'sababu ke sannifeerekow ani lafaamuyasira dulenw ye.

Kaba ye balo ye min joyçro be ka sankorota Afriki kono. N'an ye misali ta Mali jamana kan, an b'a kolsi ko kaba soro sigiyoroma duuru de kera san 10 kono. Fen min ye Senegali jamana ye, kaba si jolenw sabatira yen kosebe. Dönnikelaw ka fo la, kabaneñebolen be jamana malo santa joyçro ta ni 6 % ye 1990 san na. 2000 san be se waati min na, o b'a soro a ye malo santa dogoya ni 30 % ye.

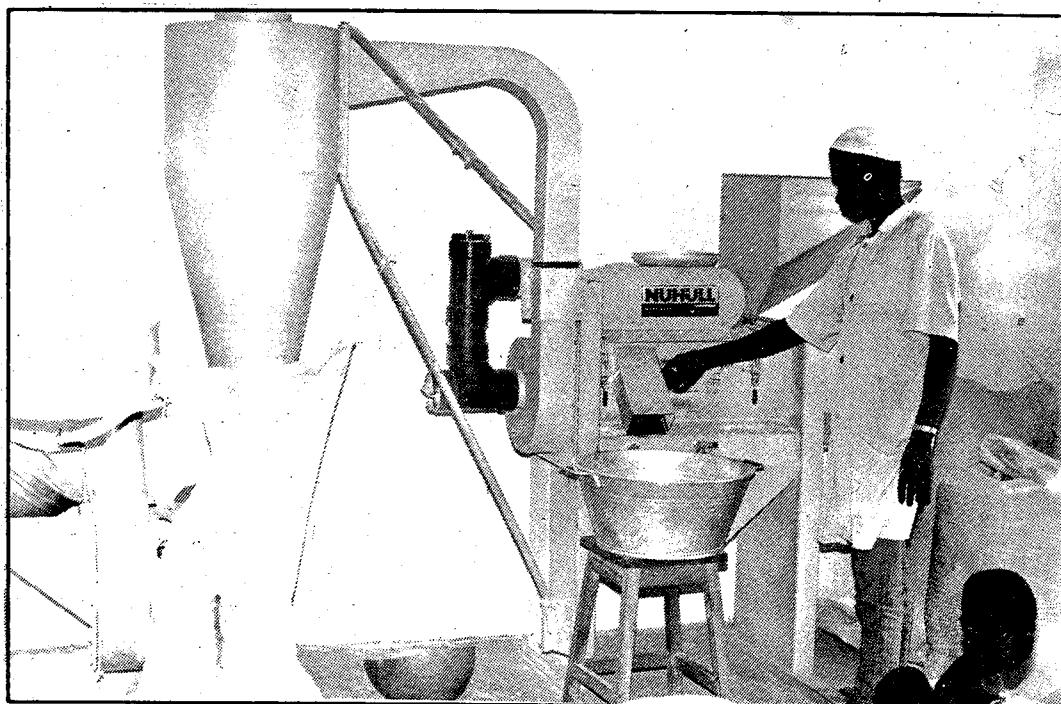
Kaba labaaracogo caman ye sira soro. O nana ni balo dilancogo kuraw dönni ye. Hadamadenw ka dumunicogow fana yelemana kosebe. Oyere kaca dugubakonmogow de la. hakili kura sorolenw kaba labaaralicogow la, ani dumunikelaw yere ka negela kura sorolen y'a ke sen kura donna kabasene koro Sahili jamanaw kono. Kabasene y'o barika soro barisa, hali dumunitaw bolen ko a la, kabamugu be se ka bayelema iziniw fe ka ke nafamafen werenw ye i n'a fo gomi.

Kaba joyçroba de sababu la, afriki jamana caman ka kabasene kera damatemeko ye fo k'o fana k'a dama geleyako ye.

Kaba dilancogow n'u jagoisiraw

Dumunifén minnu be dilan ni kaban ye, walima ani fen werew naganminen ye, olu sifilera Senegali jamana kono. Sari ni ñenekiniw b'o la, ani kabafurufuru magaman minnu be ke ñomiw ni furufuru yere ye a be fo minnu ma ko «fatayaw». Osifileliwka sirasoro b'a jira ko Senegalikaw, olu minnu dönnen don ni malo dumuni ba ye, b'afe kayelema don u ka balofenw na.

Kaba bayelemamasin caman be

Musow ni cew bes joyçro be bayelemadaw baaraw la (san fe ni duguma jaw)

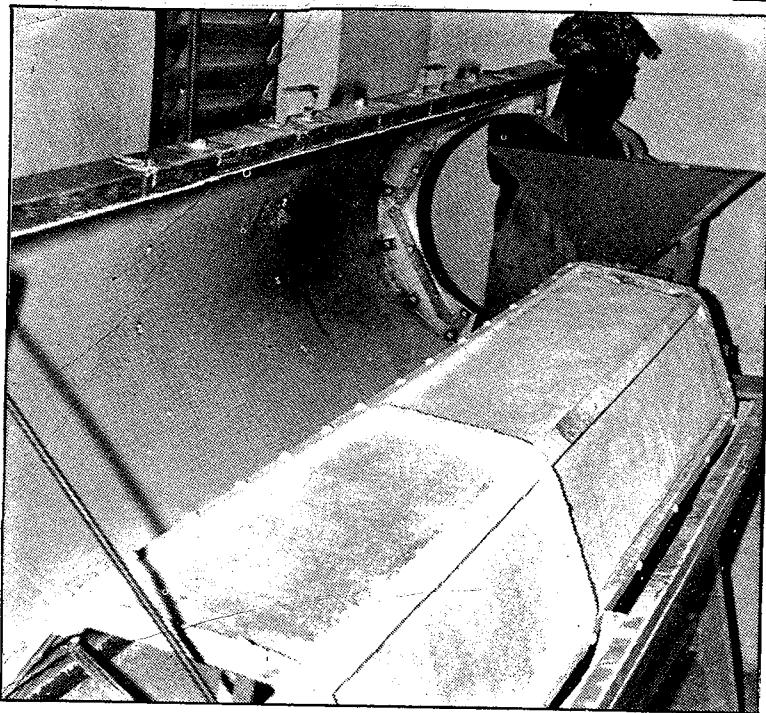
yen i n'a fo kabaworomasin ani kabamugubomasinw.

Kaba ñomi n'a furufuru dilanni donna ba la 1988 san de la Zinginchor dugu kono «ENDA» ni faransi jamana ka demenbaarada (AFVP) ani «CRETEF» ka sira de kan.

O baarabolo o kun de ye ka barika don jamana ka suman senetaw la ani ka nafolosorosira kuraw soro musow

fe. Fen min be ka ñini; o de ye ka bølønfedumuniw sicaya. Kaba ñomi n'a furufurudilan cogow yera Meksiki jamana de kono. O de kanma u sifilebaaraw kera folo fo siñe fila wala sa k'u ben dugumogow ka negela ma. Bi-bi in na ñenininiw be ka ke u dongo de la feerelibolow kono. Sifileli be ka ke sisán u feereyorow dayeleli la jamanayorobaw la.

MA.KO.CI Kunnafoni

Tememasinw...

Kameruni jamana «gatelinw»
kabi 1989 san kalo fôlôw, kaba bayelêmasumanw kofoli ye Kameruni jamana yôrô bëe labô. Arajo ni telewizion bëtaanunibaw kë kababasi dilancogo telin na, o min bë dilan i'nâ fo basi tòw nka ni fosi te bo a diya la, (makama). Bi bi in na kababasi ni malobasi ani banankubasi bë Kameruni suguw kôno.

Kaba dilancogo kuraw bë ka caya ka t'a fe. Kameruni kamalennin dôye kabamoni-chefanma dilan, a bëfomin ma ko busiri. Kameruni kababenyelemada min bë wele ko «Maiseam» o ye kabamugu kilo 25 bôrë feereli damine suguw kôno. Nogondan yere b'olu ni suman labaaratanogon tòw ce.

«Maiseam» bë kabatulufana feere. Tulu in balo nafaw kaca kosebe. n'ka litiri feereda kaca ni ntentulu litiri da ye siñe fila ; o de kanma ale kera balofen kerenkerennenw do ye !

Kabañjen nafa bonyali ka temen kabamugu kan Mali jamana kôno.

Suman wugumasin n'a wôrmasin sabatili ye barikaba don jamana suman ciketaw labaarali n'u sannifeere la Mali kôno. nô furufuru n'a gatowan'a tuludege cayara Bamako. Wugumasin bë yôrô 250 la ani wôrmasin 50. Ciakeda ninnu ka

baara ye sumanw bayelêmali de ye. U feereliko n'u ladonni bë julamusow de bolo.

Ajateminenâ ko muso 60 nogondé bë suman ninnu feere sugu la. U ka kabajenêñ feerelen bë tòni 1 ni tila bo tile kôno. O kabajenêñ o donna Bamakokaw ka dumunifén barikalenw na ka ban.

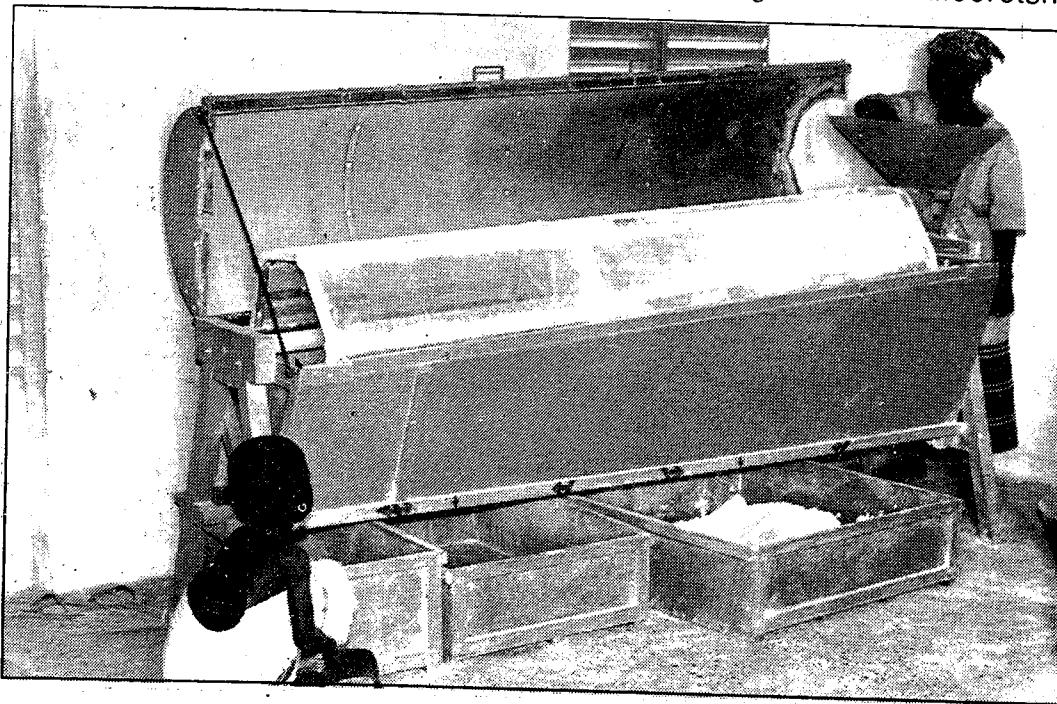
Kabañjen bësorokabakise jeman wôrolen mognogolen de la. Ale bë malokise karikarilen joyorota fasayi. Barikaba bë kabajenêñ in na dugu-

ba-konc-mögow bolo ni kabamugu ye. Nka kungo-konc-mögow bë kabamugu de fisaya halibi, barisa u b'a ke ka to tobi, o min'y'ka laadaladumuni ye.

1986 san de la suman bayelêma baarabolo doye suman bayelêmayôrô folo sigi sen kan Mali kôno. Bi-bi in na suman bayelêmayôrô seegin de bë sen kan. Olu ka san kabakise bayelêmalen ye tòni 1600 ye. Olu bë kabakise bayelêma k'ake ñejenmisen ni mugu ani farinimugu ye. U bë bu fana labaara. kabakise jalaw de bë labaara walasa fën sorolenw bë men k'a soro u ma tiñe. Bayelêmayôrô nin-nu bë se ka suman kilo 200 labaara waati (ler'e) kelen kôno.

MAKO CI ka suman bayelêmayôrô sigilenw te kaba bayelêmabali sannifeere ke. Olu bë to k'u makonan kabakise san dugu ñesigi jiginew de fe k'u labaara. O siratige la, bënkân bë duguyiriwatón ni bayelêmayôrô ce min b'a to duguyiriwatón bë kabakise feere a ma da kelen na, san mumë. Fën min ye suman bayelêmâlenw ladonni n'u taabolokow ye, jekulu do sigilen b'o kanma. O b'u lasagon magasan fila kôno, k'u feere dugumögow ma ani tònw ma ani sanbaga gansanw ma.

Bi-bi in na, suman bayelêmâlenw soro bë ka yirirwa. O ye gelyaba do kunda «lasagon ni sannifeereton»

fana joyorô ka bo bayelêmadaw la.

MA.KO.CI Kunnafoni

kerenkerennen o kan, suman bayelmalenw lasagonniko la. Kalo 6 nan na, suman bayelmalen tōni 63 de sanna a fe. O hake o temenna kalo 5 nan ta kan ni tōni 20 ye, a temenna kalo 4 nan ta hake kan ni tōni 35 ye. Kalo 7 nan na, tōni 100 tun ka kan ka feere a fe. O kanma, tōn in bera geleya soro lasagonyoroko ni nafoloko bee la.

Suman bayelema ka ni, nka min kafisa kosebe, oy'a feereli sabatiliye.

Ni suman lasagon-sannifeereton in desera suman bayelmalenw lasagonni na, bayelmayorō ka suman bayelmalenw lasagonni na, bayelmayorō ka suman bayelmalenw be caya u bolo fu ka baara be jo. Min be se ka o geleya bali, o de ye do farali ye sanbagaw hake kan. O fana be se ka ke. Lasagon-sannifeereton ka baara sabatira nka, in'afo a nemogo do y'a fo cogo min na, sannifeere sabatili de be jagobaarda be nafa, o dun be ka geleya baarabolo ma sisan.

Walasa ka dawula di suman bayelmalenw ma, kofolisirabaw donn'u koro Mali duguba caman na, i n'a fo Kucala. Okofolisiraw bora julaw ni dabalistatigiw ani nburudilannaw dekan. Sumanninnutobicogo juman nejiraliw kera bayelmayorō baarakelaw ka dumogowye. A ninina Sotuba dumunidilanyoro fana fe a kabobilicogo sabatilenw soro kaba bayelmalenw na. Tinminemuso dow fana ka kan ka kalan denmisenduminni dilanni na n'a ye. Mali arajojo jojoro bonyana kosebe suman kofolisiraw sabatili la.

Nka dugumisenni si m'a sebe don folo ka suman ba yelemalenw feerelifeere tigeli la.

Dugu kono duguyiriwatōn de ka kan ka suman ninnu sannifeere ke wa, walima bayelmayorō de ? A kafisa sisan, doonin-dooninfeereyoro ka dayelen duguw kono suman ninnu kanma.

Feeere ka kan ka ni kababayele-

malenw sannifeereko n'u taayoroko la.

Bayelmayorō ladamucogo Mali kono.

Bayelmayorō ladamunendon ton do de fe dugu kono min mogow faamuyalen don balikukalan na. (Kalanden jolenw).

Duguw de folo b'u ka bayelmayorō nafa soro. O de kanma MAKO.CI y'u sen don bayelmayorō sigili la sen kan.

Dugu de be masinw bilayorō ni suman lansagonyorō jo. Baarabolo be bayelmamasin san songo bo ani ka baaradaminenafolo di min be ke ka suman bayelmetaw san, ani ka taji san masinw kanma, olu n'u nogonnaw.

Geleyaba te bayelmayorō ninnu labaarali la. Dugu mogo-lakalannenw be se sisan k'u labaara ani k'u ladon.

Nka geleya min b'u la, o de ye faamuyabaliya ye min b'u tigiyatigigi kan, duguton ni bayelmayorō ladamuton nemogo ce.

ODIPAC Kunnafoni

Sanji Kiime

**Nin ye kunnafoni ye sanji nacogoya kan
san duuru temenennen in kono
kejekola sekiteri la.**

Sanw	1985	1986	1987	1988	1989
Sanji hake	709	671,4	927,5	1027,7	987,5
Tile	47	55	50	54	65

Nin b'a jira ko sanjiko be yelema - yelema.

San duuru in kono, jatemine b'a ni jini senekela fe kalo naaninan tile 30 k'a soro foro baaraw bee labenna ka ban.

N'Ka, n balima senekela minnu b'u sigi kalo 5 n k'a soro u ka forow ma laben, olu te fen soro.

Sisan, kita mara kono, balikukalanden jolenw be kunnafoni di ka fara «ODIPAC» mogow ta kan,

cikelaw ma.

Cikela yeredungokelaw ka sabali, sabali de ka ni, wa laban te kufetoko la.

Aw ni jani, aw ni segen, aw ni daba, aw ni fasobaara !

bakari keyita
kurula animateri,
Badenko Zafu la.

Jekabaara kanubagaw

**A ye Jekabaara
kalan ;**

**A ye sebenw ci
Jekabaara ma,**

**K'aw ka duguw
kunnafoni fo .**

**N'o kera baara be
sabati !**

Papu Zan Poli 2 nan

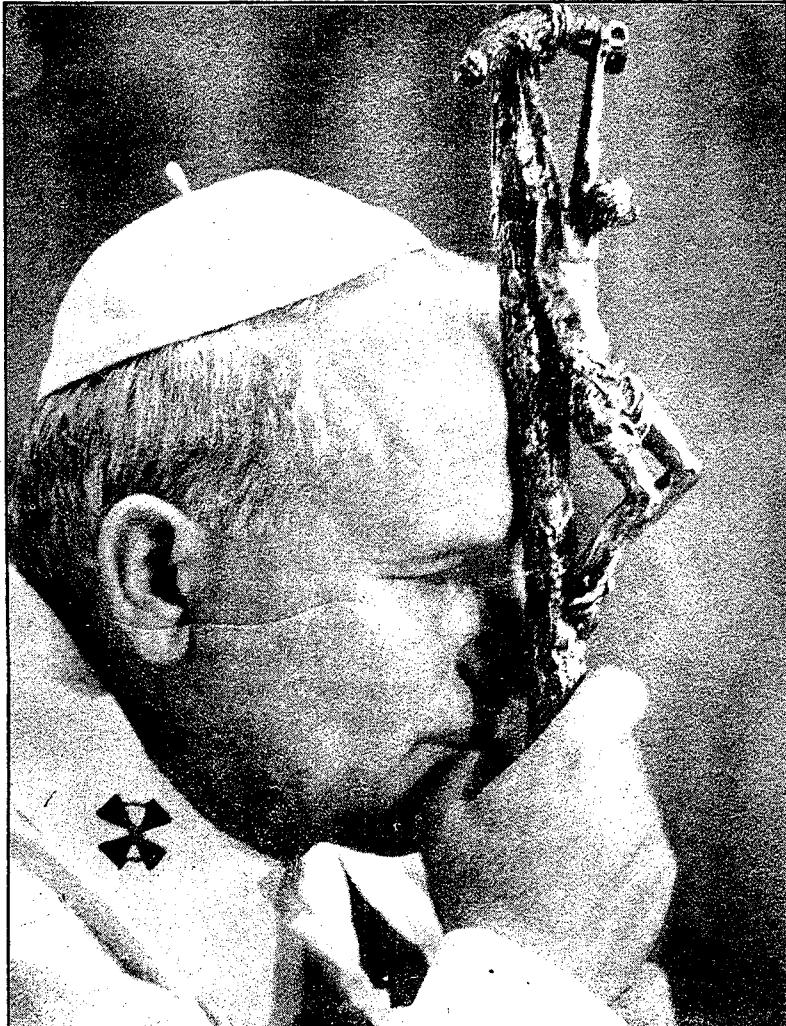
I bisimila Mali la

Kari don, 1990 san kalo fôl tile 28, Papu Zan Poli 2 nan nana bô Mali la. Krecendiina kuntigi 265 nan in (Pyeri kô fe) bangera Wadawisi, Poloni jamana kan, 1920 san kalo 5 nan tile 18. A kunditôgo ye ko Karoli Wojtila.

Heere ni baaden ni ben kuma de bô Zan Poli 2 nan da ka sin krecenw ni silamew nitontigwi ma, ka sariyagelen tigiw ni diina were kunbaliw lagosi.

Krecendiina te dunan ye Malikôn. Eglisi sankemëseli kera 1988 san kalo 11 nan na. «Péri Sentespri», o diinabolo de fôl ye Faleme tige, ka na u sigi Kita 1888 san kalo 11 nan na, ka se Kayi 1892 san kalo 10 nan na, ani Dingira 1893 san kalo 10 nan na. Olu kô fe, «Péri Blanw» ka diinabolo sigira Katni Bamako 1895 san kalo 3 nan na, ka se Segu 1895 san kalo 4 nan

na, Tumutu 1895 san kalo 5 nan na. Eglisi sinsinna Sudan (Mali) tuma

min na, a ye tubabumori farafin fila sigi : Prosperi Kamara (1936 san kalo 6 nan na) ani Franswa Jalo (1939 san kalo 7 nan na). Tubabumrimuso fôl kera Salama Jawaraye (1937). Malikelen k'a yereta, Luki Sangare kera «eweki» ye (môriba) 1962 san kalo 4 nan na. A bangera Segu, 1925 san san kalo 6 nan na. Aledeye Mali krecen bëe kuntigiba ye bi-bi in na.

Zan Poli 2 nan ka taama in sen fe Afriki tilebibolo la, a sera Kapwer ni Gine Bisawo ni Mali ni Burkina Faso, ani Cadi, Afriki cemance la.

Papu Zan Poli 2 nan ye ben ni nogongasito min dajira, ni Mali krecenw n'a silamew n'atontigwi serak'omatarafa, Maliden bëe ka heere b'o de la.

Jekabaara nekulu

Farikolonjenaje Kunnafo

Afriki ntolatankupu 17 n.

K'a ta 1990 san kalo 3 nan tile 2 la fo ka t'a bil'a tile 16 la, afriki jamanaw togôla ntolatan kupu taliw ntolatanw bë ke Alizeri jamanakôn. Kupu in taliko 17 nan tolatan in ye seliba de ye Afriki jamanaw bëe kôn k'a d'a kan kunjogon fila minnu bë k'a tanniw na, o waati girinw bë laje Afriki jamanaw bëe kôn anidjne bëe kôn telewizionw na. Hali ni mogô minnu desera televizion na, olu b'a kunkankow bëe

lamen arajow la. Ntolatan ninnu bë ke sababu ye fana ka Afriki ntolatanna ñana kuraw ladonniya mogow fe. Bi-bi in na Afriki ntolatanna ñana caman togô bë fo i n'a fo Yusufu Fofana ani Oman-Biyidi, minnu lakodonna kupu in tali ntolatanw de sen fe. O yere de kera sababu ye ka geleya don Afriki ntolatan na barisa an ka ñana barikaman bëe taara jaman setigw ntolatantow kôn. O ñanaw

koseginniko mankan bë ka caya.

Ntolatan ninnu bë ke Alizeri dugu fila de ntolatankenew kan. Olu ye Alize (Alizeri faaba) ani Annaba ye.

Jamana seegin de bë nogon çors Alizeri ntolatan in kanma. Olu ye : Alizeri ; Kameruni ; Kônçwari ; Ezipti ; Keja ; Nizeriya ; Senegali ani Zanbi ye.

Kulusigi ni ntolatanw :

Kulu ye fila ye. A ni B.

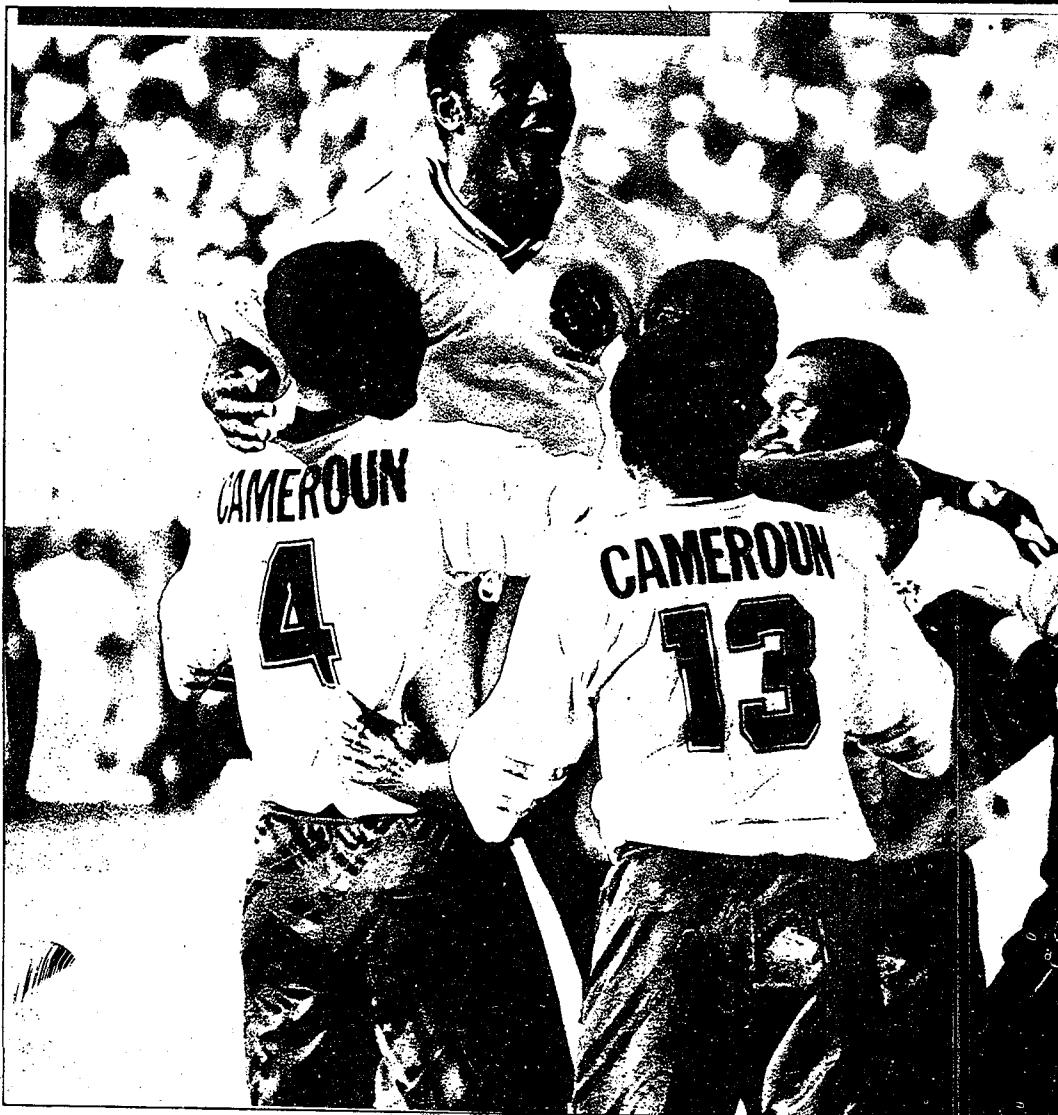
- Kulu A, o ntolanw bë ke Alize dugu ntolatan kene kan.

- Kulu B, o notlatanw bë ke Anna-ba dugu ntolatankene kan.

Kulu A ntolatanw :

- jumadon kalo 3 nan tile 2

Farikolojenaje Kunnafoni

Kameruni ntolatan kamalenw

* Alizeri - Nigeriya, (waati 18 nan)
* Kōnowari - Ezipti, (waati 20 nan ni sanga 15)

- Ntenendon kalo 3 nan tile 5
- * Nigeriya - Ezipti, (waati 18 nan)
- * Alizeri - Kōnowari, (waati 20 nan ni sanga 15)
- Alamisadon kalo 3 nan tile 8.
- * Nigeriya - Kōnowari, (waati 18 nan)
- * Alizeri - Ezipti, (waati 20 nan ni sanga 15)
- Kulu B ntolatanw
- Sibiri kalo 3 nan tile 3
- * Kameruni - Zanbi, (waati 18 nan)
- * Senegali - Keja, (waati 20 nan ni sanga 15)
- Taratadon kalo tile 6
- * Zanbi - Keja, (waati 18 nan)
- * Kameruni - Senegali, (waati 20 nan ni sanga 15)
- jumadon kalo tile 9
- * Zanbi - Senegali, (waati 18 nan)
- * Kameruni - Keja, (waati 20 nan

Ezipti ntolatankamalenw

ni sanga 15)

Fila tilaw

Ntenendon kalo tile 12

- Waati 17 temennen ni sanga 30 ye, kulu A setigi ni kulu B setigi dan kan be nōgōn sōro Alize ntolatankene kan.

- Waati 20 temennen ni sanga 15 ye, kulu B setigi ni kulu A setigi dan kan be nōgōn sōro Annaba ntolatankene kan.

Đanabenw

- Alamisadon kalo 3 nan tile 15, jo yōrosigiliw ntolatan be ke Alize ntolatankene kan waati 18 nan na.

- Jumadon kalo 3 nan tile 16 Đanasugandi be ke waati 18 nan na Alize ntolatankene kan.

An b'aw hakili lagigin ko kupu in min tali ntolatanw be na damine nin ye, a be Kameruni de bolo bi-bi in na. Ni Kameruni dun y'a sōro ni sen in ko kura, o y'a kelen y'a ta ye sa kudayi, barisa aley'a sōrosijē naanika temen.

A kafisa fana an k'aw hakililajigin ko dijē ntolatanw be ke Itali jamana kōnō, kalo 3, Alizeri ntolatanw kō. An y'a jir'aw la «Jekabaara» boko temennen dō kōnō (kalo 11 nan, 1989. san) ko Kameruni ni Ezipti ntolatan- naw de be taa Afriki jōyōrō fa o kene o kan.

Tulon te sebe sa

Jigila dugu maana

ko jōn ye banan in tige ? Fasu ko ale de ye numunke bila k'a bin. Musa diminen ye numenke da k'o kanantige, k'a badenké in siri k'o gosi. Ka yelen a ka so kan ka taa Banko. A ma Banko soro Fasun wulila k'a bon dugu kerefe f'a sara yen. O koson Bankoka te Fasun togo da den na, u be Musa kaburu son san o san.

Musa kow tora ten furuu fo ka na se Jigiba n'a korow ma. Jigiba n'a koreke ce gelleyara f'ale taara buguda tige ko Jigila.

A koreke salen u ka soro k'a wele k'a ka na o donyoro jira ; a ma na kanje kelen na, k'u kana n'ale negen ka di koreke ma o k'a gosi, sabu koreke in tun b'a gosi tuma bee.

O sutarali bannen ko ni Bankokaw ko ko dugu so n'a kungo bee y'a ta ye, ale k'o la ko dugumogow ka bo ka taa tara don a ka buguda ma samorikele ne. Kabin o waati fo sisan jigila tun ye dugu ye nka a ma yiriwa ka temen, fo kana se jiko gelleya ma ni dugu yere wulila.

Woyodale Lasa, n'i yi da falen a la bamanan ka fo la denko la, i b'o den soro. Nka n'a kera ce ye i b'a togo da Woy. Na yere make ce ye i b'a togo da Konba, oy'a muso togo ye.

A be son araba o araba hali bi.

Musa Dunbiya
balikukalankuntigi Kebila

Surukuba ni koteba

nin bee ju ye jonnii ye ? Woy Dumuya

Woy tun ye kelasma ye. A bora Mande, a na to y'a segennafinye Bagayogow fe Keleyadugu. O kera senenkenya ye Bagayogow ni Dumuyaw ce. A nan'i sigi Laso, o y'a soro min be yen o ye somaw ye minnu be jamu Kumare. Olu ye dugukolo ni boliw tigi ye.

(sarati min donna u ni nogon ce o ye : an je ye fen bee ye fo boliw)

Wogo ye denke saba soro ; kolo : Fakoki, filanan : Misaman, sabanan : Fasoko.

a ni Fakoli ma ben, o y'i ma bo k'i sigi Fiyana, o kera a ta dugu ye. A ni 2 nan tora Laso f'a saya. 3 nan taar'i sigi Sumunji o fana kera a ta dugu ye. O ye denke fila minnu soro yen : Musa ani Fasun.

Musa tun ye danso ye, a be to ka taa sogo nini Npanko da la, f'a ye bugu jo yen k'o k'a ta dugu ye. Filelikela do de y'a jira ko banansun be k'o fe n'o ye Nincala sigiyoro ye, ko ni mogo o mogo sigira o kora k'o be maraba soro. Ofolen, Fasun ye numunke do sara ka banan tige. Musa nalen banan binni soro, a ye ninikali ke

keguya kafisa ni barika ye.

Surukuba yaala - yaalato taara bo koteba kan, a ko :

- Koteba, nin ye e taamasen bee ye wa ? Koteba ko : e ! nin ye ne sogoma taamato ye, n'o te fen si te yen min be se ka nedan boli la !

surukuba ko :

- an ka sarati boli ma. N'i sera k'a n dan an n'o ye.

U ye boli dogoda nka yanni o don ka se, koteba y'a koteba nogon do nini, ka nefoli k'o ye k'o be taa i da jiri filanan koro, n'o ye seyoro ye. Ale ni suruku be wuli nogon fe.

Boli don sera, koteba filanan in taara i da

bolo filanan koro, surukuba ni koteba folo wulira nogon fe, a bolila kosebe, nka a setuma bolo filanan koro, a taara koteba filanan soro yen, a m'a don k'o ye koteba dowerye ; a ko : tijena koteba i be boli ; i ye n dan, n ka n ma son. An ka segin a kan ; surukuba bolila ka segin, a taara do in soro yen. A ko sa :

- i ye n dan, koteba.

n'balimaw a' k'a don ko keguya kafisa ni barika ye,

n'o te koteba te se ka surukuba dan.

Siaka Kemenani
balikukalankuntigi
Kadiana